

Za każdym razem gdy spontanicznie przypomina nam się coś z naszej przeszłości doświadczamy wspomnień mimowolnych. Mimo że nie próbujemy przywołać sobie pewnych wydarzeń pojawiają się one w naszych myślach samoistnie. Czasami wspomnienia tego typu stają się obciążeniem, szczególnie gdy przybierają postać wspomnień dotyczących wydarzeń, których nie chcemy pamiętać. Dzieje się tak na przykład w syndromie stresu pourazowego (PTSD), którego jednym z charakterystycznych elementów jest wielokrotne, ponowne doświadczanie i przeżywanie zdarzenia traumatycznego.

W ramach projektu finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki poszukiwane są odpowiedzi na pytanie o to, jak mimowolne wspomnienia autobiograficzne powstają i od czego zależy to, że doświadczamy je z określoną częstotliwością. Poszukiwanie odpowiedzi na te pytania pozwoli wyjaśnić mechanizmy, które czynią je dysfunkcjonalnymi. W tym sensie badania realizowane w ramach projektu SONATA mają także wymiar praktyczny, ponieważ odnoszą się do zagadnienia wspomnień powstających spontanicznie u osób z syndromem stresu pourazowego (PTSD). Chcąc wyjaśnić, w jaki sposób pamięć staje się dysfunkcjonalna, warto poznać podstawowe mechanizmy jej działania. Tym samym badania te stanowią istotny krok w kierunku opracowania działań umożliwiających osobom z PTSD przejście od stanu bycia opanowanym przez wspomnienia do panowania nad własnymi wspomnieniami.

Poza istotnym znaczeniem społecznym prowadzonych badań, dodatkowo poszerzają one istniejącą wiedzę. Problematyka wspomnień mimowolnych uzupełnia w istotny sposób wiedzę o konstruowaniu wspomnień autobiograficznych. Badania nad wspomnieniami mimowolnymi weryfikują przyjmowane przez badaczy założenie, iż początkiem wspomnienia może być bardzo szczegółowy element, a jego konstrukcja może odbywać się poza świadomością. Wreszcie wspomnienia mimowolne to próbki i jednocześnie wskaźniki ciągłej i nieświadomionej aktywności umysłu, która może mieć istotny wpływ na nasz nastrój i samopoczucie.

W ramach projektu zaplanowano serię badań laboratoryjno-eksperymentalnych, ukierunkowanych na określenie roli i wzajemnych powiązań kontroli poznawczej (zdolność do samokontroli) i hamowania poznawczego (zdolność tłumienia narzucających się reprezentacji umysłowych) w procesie powstawania wspomnień mimowolnych. Dzięki temu możliwe będzie uzyskanie całościowego wglądu w mechanizmy warunkujące mimowolne przypominanie się przeszłości.